

PIJUS BRAZAUSKAS

EKONOMISTAS, SKRIAUDŽIŲ KALENDORIŲ MUZIEJAUS ĮKŪRĖJAS, MUZIEJININKAS, LAURYNŲ IVINSKIO PREMIJOS LAUREATAS

Pijus Brazauskas gimė 1940 m. spalio 7 d. Vilkaviznos kaime, Kalvarijos rajone. Kadangi kaimas buvo Lenkijos pasienyje, todėl po sovietinės okupacijos 1947 m. kartu su tėvais buvo iškeldinti į Santakos kaimą, šalia Kalvarijos. Tų pačių metų rudenį pradėjo lankyti Nemunaičių septynmetės mokyklos pirmąją klasę. Vėliau mokėsi Kalvarijoje, kur 1958 m. gavo brandos atestatą. 1970 m. Vilniaus Universitete įgijo ekonomisto diplomą. Daugiau kaip 30 metų pagal specialybę dirbo statyboje ir žemės ūkyje, o atėjęs Atgimimui ir subyrėjus sovietinei sistemai, 1992 m. pradėjo dirbti Skriaudžių buties muziejaus (Prienu r.) direktoriumi, kurį nuo 1988 metų „gaivino“ po perkėlimo iš Kuprių kaimo į Skriaudžius.

Dar besimokydamas aštuntoje klasėje susidomėjo fotografija. Jo nuotraukų kolekcijoje yra Lietuvos Respublikos Prezidentai Algirdas Brazauskas, Valdas Adamkus, taip pat kardinolas Vincentas Sladkevičius, Vytautas Landsbergis, Arvydas Sabonis, fotomenininkas Rimantas Dichavičius ir daug kitų žymių žmonių.

Mokantis devintoje klasėje (1955 m.), kai Lietuvos kaime dar nebuvo elektros, pasigamino detektorinį radijo imtuvą, kurio klausytis ateidavo beveik visas Santakos kaimas. Dirbdamas Skriaudžių muziejuje tokį imtuvą įrengė lankytojams sudominti. Per jį perduodamų žinių klausėsi ir Prezidentas Valdas Adamkus su ponia Alma 2002 m. gegužės 31 d. apsilankę šiame muziejuje.

1997 m. birželio 15 d. švenčiant buties muziejaus 30 – metų iš anksčiau surinktų 400 kalendorių, suruošė 336 kalendorių parodą, kurios didelę dalį turėjo sukaupęs savo namų bibliotekoje. Žiniasklaidos dėka kolekcija buvo išgarsinta ir vėliau ji tapo didžiausio Lietuvoje Kalendorių muziejaus pradžia.

Kalendorių muziejus buvo gausiai lankomas, nes tai buvo „naujoviškas muziejus“, o laisvu laiku kalendorių parodas vežiojo ir po Lietuvą. Gausias parodas suruošė Vilniuje – Seime, Mokytojų namuose, Trakų pilyje. Taip pat Kaune, Prienuose, Marijampolėje, Alytuje, Kalvarijoje ir ne vienoje kaimo bibliotekoje.

2008 metais, palikdamas abu muziejus, kalendorių kolekcijoje paliko virš 10 000 įvairaus dydžio, daugiau kaip 200 pavadinimų iš 58 valstybių kalendorius.

Palikęs muziejus, kartu paliko ir Skriaudžius. Persikėlęs į Kauną aistra kalendoriams neišblėso. Turėdamas daugiau laisvo laiko, toliau gilinosi į jų paslaptis ir surado raktą kaip padaryti kalendorių „universalų“, kad jis tiktų daugeliui metų. Iš pradžių išsikėlė tikslą padaryti kalendorių tinkamą, bent 50 metų ... Bet, būdamas daugiau kaip 10 metų kalendorių apsuptyje ir jau 10 metų turėjo apmąstymams, toks kalendorius „išėjo tinkamas 500 metų!!!“ O jo storis buvo vos 8 lapai ... Tai buvo 2018 metais.

Pijus seniai žinojo, kad pirmąjį lietuvišką kalendorių 1846 metais išleido Laurynas Ivinskis, gyvenęs Žemaitijoje, Kuršėnuose (kur yra ir palaidotas), tačiau žemaičiai, norėdami įamžinti jo atminimą, Šiaulių rajono savivaldybė įsteigė Lauryno Ivinskio kultūros ir meno premiją „už geriausią kiekvienais metais išleistą lietuvišką kalendorių“. Tai buvo daroma nuo 1990 metų. Turėdamas galimybę, peržiūrėjęs daug kalendorių, pelniusių šią premiją, nutarė sukurtą „naujos kartos kalendorių“ pristatyti šiam konkursui. Kadangi kompiuterio vingrybes ir privalumus neblogai įvaldęs, todėl praeitą (2024 – 2025m.) žiemą padarė kalendorių „*Unikalus žinynas su 400 metų kalendoriumi 1800 – 2200 metams*“ ir jau gegužės mėnesį pateikė autoritetingai komisijai vertinti. Nors, kaip vėliau sužinota, komisijai vertinimui daugiausia teikė įvairios draugijos, pav. „Lietuvių kalbos draugija“, „Všį Sintautų akademija“, „Asociacija Slinktys“, „Žemaitijos saugomų teritorijų direkcija“ ir pan., jis savo kalendorių pateikė kaip individualus asmuo „be jokių skambių palydovų“.

Vėliau iš neoficialių šaltinių sužinota, kad už „geriausio kalendoriaus vardą“ komisija sprendimą priėmė „vienbalsiai“. Už tokį neeilinį kalendorių Pijui buvo įteikta 2025 metų Lauryno Ivinskio kultūros ir meno premija.

Gyvendamas Kaune ir toliau domėjosi Skriaudžių kultūriniu gyvenimu. 2024 metais, švenčiant miestelio 360 metų sukaktį, suorganizavo miestelio bendruomenę asmeninėmis lėšomis pastatyti prie Kultūros namų ir bažnyčios šventoriuje 13 suoliukų garsių ir garbių šio krašto žmonių (kanklininkų, mokslo daktarų, ilgamečio Skriaudžių parapijos klebono Česnos) atminimui. Savo dedikacijas ant suoliukų vieni skyrė Skriaudžių krašto žmonėms, kiti šviesuoliams, amatininkams. Politinei kalinei Mortai Linkaitei suoliuką skyrė Aidutė ir Gintautas Jurešiai.

Kartu su žmona Myra farmacininke (jau šviesios atminties) išaugino sūnų Vytautą, kuris šiuo metu yra Viskonsino (JAV) Universiteto profesorius. Jis, kartu su žmona Rūta (taip pat matematikos profesore), laimingiems tėvams padovanojo tris anūkus, kurie retkarčiais aplanko senelį, bet ir pats ne kartą aplankė juos už Atlanto.